

عنوان مقاله مفهوم آخرت گرایی، چگونگی تحقق آن در فرد و چگونگی ترویج آن در جامعه

نویسندگان مریم کوچک زاده

مقدمه

خداوند به اعتبار حکیم علیم بودنش، قرآن را به پیامبرش تلقین کرده است؛ تا آیات آن در جهت هدایت برای مؤمنین، ظهور و بروز یابد؛ و حلاوت حاصل از این هدایت را در قالب بشارت به آنها بنمایاند. در این صورت است که انسان از تشویش و سرگشتگی خارج شده و از زینت‌های کاذب القانات شیطانی نجات می‌یابد. سرگشتگی که نه تنها رشد انسان را مختل و استعدادهایش را کور می‌نماید، بلکه علت همه اتفاقات و احوال سوء اوست و او را به ورطه‌های هلاکت در همه عرصه‌های زندگی فردی و اجتماعی خواهد کشاند. سرگشتگی‌ای که حاصلی جز غم و اندوه و ترس در حوزه احوالات فردی؛ و عجله در تصمیم‌گیری‌ها، ابتلاء به بدبینی در فتنه‌های اجتماعی، و ارتکاب به جرم و رقم زدن سبک زندگی مجرمانه، و رواج فساد و فحشاء در اجتماع و جدایی از رسول با رویکرد مکر نسبت به عامل متصل کننده به هدایت الهی، از طریق انکار آیات مبین نخواهد داشت. راهی از چنین وضعی، همان رهیدن از بدی عذاب است.

گویی چنین هدایتی، حکم حیات برای انسان دارد؛ که اگر نباشد، انسان‌ها بسان مردگانی خواهند بود که نه توان دیدن و نه توان شنیدن دارند؛ و بد عذاب است مردنی این چنین.

اما سؤال اینست که بهره‌مندی از کارکرد هدایتی و بشارتی کتاب و آیات وحی، با چنین نتایج سودمندی چگونه میسر است؟

پاسخ در همین آیات روشنگر بیان شده است. تنها راه رهایی از سوء عذاب، ایمان به آخرت است. چنانچه انسان ایمان به آخرت پیدا کند و آن را تقویت نماید، می‌تواند از منافع حاصل از هدایت کتاب و آیاتش بهره‌مند شود.

درواقع ایمان به آخرت، همان گرایش و علم یقینی در نظام علت و معلول تناسب عمل و عاقبت است که انسان را به سمت عمل براساس فهم توحیدی‌اش رهنمون کرده تا در راستای تبدیل سوء عمل به حسن، او را به نظام انذاری رسل متصل نموده و با شکوفایی استعدادهایش، باشکوه‌تر و توحیدی‌تر عمل نماید. تنها در این صورت است که دست القانات و وسوسه‌های شیطانی از بروزات انسان کوتاه شده و از فساد و جرم رهایی می‌یابد.

تقویت ایمان به آخرت، یعنی ارتقای عمل براساس اعتقاد و یقین، تقویت ایمان و توحید نسبت به خدایی که جعل نمود غایت را برای آیات تکوینی شب و روز، متناسب با کارکرد آنها. تقویت ایمان به آخرت، یعنی ارتقای عمل با تقویت توحید و رسیدن به یقین از طریق توجه به افعال الهی در خالقیت، اجابت، هدایت، و ابداء و اعاده خلقت از طریق رفع موانع ساختار وجودی انسان برای توجه به این آیات. و در یک کلام، تقویت ایمان به آخرت، یعنی ارتقای عمل از مسیر اعتقاد بدون خلل به خدایی که عاقبت حسن را متناسب با آن، و عاقبت بدی را متناسب با آن جزا می‌دهد.

انسان با تسلیم به بندگان برگزیده خدا می‌تواند بهترین و باشکوه‌ترین بروزات توحیدی را در جهت اصلاح و صلاح رقم بزند و در مسیر دعای رسل ارتقا یابد.

توان استخراج راهکارهای عملیاتی برای ایجاد چنین گرایشی در انسان و ارتقای آن در حرکت‌های اجتماعی، فرد و جامعه را به شکوفایی بی‌نظیر استعدادها در جهت عمل و ابزارات توحیدی سوق داده و عبودیت را در انسان و جامعه محقق می‌نماید. در واقع استخراج چنین راهکارهایی، نشانگر کارآمدی نظام هدایتی آیات کتاب روشنگر قرآن در همه اعصار و برای همه شئون زندگی بشر خواهد بود. **هدف:** هدف از این نوشتار، سعی در ارائه راهکارهایی جهت ایجاد و تقویت گرایش و ایمان به آخرت در فرد و جامعه می‌باشد تا از این طریق به رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم به عنوان شاخص توحید و ابزار توحید در عالم متصل شده و از مواهب ارتقای عمل در نظام حسن و حمد برخوردار گردد.

روش

در مقاله حاضر به مطالعه سوره مبارکه نمل پرداخته شده و با توجه به ظاهر و ترجمه آیات و دسته بندی ترتیبی از آنها، موضوعات و غرض هر دسته به صورت تقریبی استخراج شده و سپس با بیان سیر احکام به تفصیل و تفصیل به احکام دسته‌های سوره و ترسیم نمودار از آنها، سعی در استخراج موضوع و غرض سوره شده است. در ادامه با مطالعه مجدد آیات و دسته‌ها با رویکرد موضوع آخرت‌گرایی، ارتباط دسته‌های سوره با موضوع، احصاء شده و تعریفی از آخرت و آخرت‌گرایی ارائه شده است. با تحلیل عقلی این تعریف، مؤلفه‌های موضوع از منظر سوره استخراج شده و سپس ارتباط آیات در قالب گزاره‌هایی با آخرت‌گرایی بیان شده است. به این ترتیب امکان ارائه راهکارهای تفصیلی ایجاد آخرت‌گرایی در حوزه فردی و تقویت آن در حرکت‌های اجتماعی فراهم آمده است.

یافته‌ها و نتایج

با توجه به سیر مذکور، امکان ارائه راهکارهایی برای تقویت آخرت گرایی، در حوزه فردی، تحت ۵ عنوان کلی حذف لہو و زینت های کاذب برای تقویت آخرت گرایی، تبدیل ظلم به حسن، از طریق شناسایی مصادیق ظلم با اتصال به نظام رسول در جهت تقویت آخرت‌گرایی، عاقبت‌نگری و آیه بینی، عامل تقویت آخرت‌گرایی، فضل، به عنوان میدان عملیاتی برای آخرت‌گرایی و قابلیت تقویت آخرت‌گرایی از طریق توسعه میدان عملیاتی آن، و نیز تقویت ایمان به غیب و تفصیل راهکارهای این عناوین فراهم شده است. نیز در حوزه اجتماع و حرکت‌های اجتماعی، راهکارهایی برای ارتقای آخرت گرایی براساس حرکت جمعی جامعه ارائه شده است.

بحث و نتیجه گیری

در این مقاله پس از بررسی سیر سوره مبارکه نمل، مفهوم آخرت و سپس آخرت گرایی بر مبنای این سوره استخراج شده است. با بررسی مؤلفه‌های آخرت گرایی که حاصل تحلیل این مفهوم می‌باشد، راهکارهایی برای تحقق آخرت‌گرایی معرفی شده است. از جمله رئوس راهکارهای فردی به شرح زیر می‌باشد:

حذف لہو و زینت های کاذب برای تقویت آخرت گرایی

تبدیل ظلم به حسن، از طریق شناسایی مصادیق ظلم با اتصال به نظام رسول در جهت تقویت آخرت‌گرایی

عاقبت‌نگری و آیه بینی، عامل تقویت آخرت‌گرایی

فضل، به عنوان میدان عملیاتی برای آخرت‌گرایی و قابلیت تقویت آخرت‌گرایی از طریق توسعه میدان عملیاتی آن

تقویت ایمان به غیب

همچنین راهکارهایی برای ارتقای آخرت گرایی براساس حرکت جمعی جامعه معرفی شده است. رئوس این راهکارها عبارتند از:

توسعه میدان عمل از طریق تقویت فضل و شکر

استفاده از القا و بیان حاکمیت اسم الله الرحمن الرحیم در جامعه

تقویت روحیه حق طلبی و آرمانخواهی در جامعه

تقویت روحیه علمی و رویکردهای عالمانه به جای اظهار نظرهای بی‌اساس و تبلیغات رسانه‌ای

رواج علم مفید در جامعه

شناخت فضل ولی بر مؤمنین

استخراج سبک زندگی موحدانه و معرفی سبک زندگی مجرمانه

رویکرد علمی نسبت به مسائل و تخصص‌گرایی در ارائه مشورت‌ها و اظهار نظرها در جامعه

منابع

قرآن کریم

طباطبایی، محمدحسین (۱۳۷۴)؛ تفسیر المیزان، ترجمه سید محمد باقر موسوی همدانی، قم، جامعه مدرسین حوزه علمیه قم.

مصطفوی، حسن (۱۳۷۱)؛ التحقیق فی کلمات قرآن کریم، تهران، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.

اخوت، احمد رضا، ۱۳۹۲؛ آموزش روشهای تدبر مکی، ج ۶ آموزش روش های تدبر، تهران، نشر قرآن و اهل بیت نبوت علیهم السلام.

اخوت، احمد رضا (۱۳۹۲)؛ تبیین عناصر ساختار وجودی جامعه، تهران، مدرسه دانشجویی قرآن و عترت: دانشگاه تهران
اخوت، احمد رضا (۱۳۹۵)؛ تبیین عناصر ساختار وجودی انسان، تهران، مدرسه دانشجویی قرآن و عترت: دانشگاه تهران